Аналітичне забезпечення процесу управління науково-технічним потенціалом промислового підприємства на основі стратегічного підходу

Тетяна Петрівна Гончаренко
Українська академія банківської справи
E-mail: guchenko@aport.ru

Сучасні процеси глобалізації формують нове середовище функціонування організації, більш агресивне, динамічне, змінне, яке виключає можливість управління бізнес-процесами в оперативному режимі. Практика сучасного менеджменту свідчить про те, що трансформації зовнішнього середовища змінюють і самі організації, тим самим формуючи нове покоління принципів та методів управління спрямованих на затвердження ринкових позицій не тільки сьогодні але й в майбутньому.

Одним з важливіших сучасних підходів до управління складними організаційними процесами є стратегічне управління, яке фокусується на всебічному дослідженні, виявленні певних залежностей, активних тенденцій в розвитку факторів зовнішнього середовища, та співставленні їх ймовірного впливу з внутрішнім потенціалом організації, на базі чого формуються корпоративна стратегія та ділові стратегії розвитку.

Науково-технічний потенціал, як можливість прискорювати прогрес науки й техніки забезпечує організацію конкурентними перевагами, сприяючи посиленню ринкової позиції. Деякі вчені вважають науково-технічних потенціал найважливішим показником конкурентноздатності та інвестиційної привабливості підприємства. Важливість цієї категорії вимагає особливого підходу до управління, яка б забезпечила ефективне управління не лише у поточному періоді, але й у майбутньому. Світовий досвід свідчить про те, що саме стратегічний підхід до менеджменту сприяє більш ефективному здійсненню основних управлінських функцій та сприяє ефективнішому досягненню цілей.

Стратегічний менеджмент вимагає системності його застосування, тобто воно повинно охоплювати всі рівні управління та всі процеси від яких залежить організація. Системність стратегічного підходу до управління НДР є об'єктивною закономірністю яка обумовлена необхідністю передбачати не тільки розвиток НТП, який формує середовище здійснення НДР, але й ринкові зміни – потреби споживачів та їх пріоритети, рівень конкуренції та ін. Система стратегічного менеджменту базується на формуванні цілей та шляхів їх досягнення поруч із чим здійснюється діагностика зовнішнього та внутрішнього середовища на предмет виявлення можливих змін, які можуть оказати вплив на нормальний хід процесів.

Основними орієнтирами при формуванні системи стратегічного управління науково-технічними потенціалом підприємства повинні виступати наступні чинники:

- головною ціллю наукових досліджень у заводському секторі є отримання комерційного результату у вигляді інноваційної технології або продукту;
- ймовірний характер отримання очікуваних результатів підвищує ризик втрати конкурентної позиції через страту потенційних можливостей заповнення ринкових прогалин інноваційним продуктом;
- висока вартість досліджень, та як наслідок висока вартість помилок;
- нечіткий та затяжний характер результатів, через що дуже важко здійснювати оперативне планування;
- необхідність постійного пристосування до змін у потребах споживачів;
- високі темпи розвитку технологій завдяки чому здійснюється трансформація потреб внаслідок чого гостро відчувається нестача часу для проведення глибинних повномасштабних досліджень.

Методологія стратегічного менеджменту володіє дуже розвинутим інструментарієм який може бути використаний для аналізу потенційних напрямків розвитку та виявлення факторів, що можуть здійснити вплив на хід наукових досліджень. По-перше можливе застосування методів стратегічного аналізу, які призначені для виявлення стратегічних проблем поряд із комплексним обстеженням внутрішніх можливостей та ресурсів задля

оцінювання внутрішнього потенціалу щодо протистояння погрозам зовнішнього середовища. Стратегічний аналіз значно полегшує прийняття стратегічних управлінських рішень керівними особами, бо надає їм релевантну інформацію про сильні та слабкі сторони організації у протиставленні з можливостями або погрозами зовнішнього середовища на базі чого формується редукція цілей. Серед методів стратегічного аналізу найбільш широке застосування знайшли SWOT-аналіз, PEST-аналіз, SNW-підхід, ситуаційний аналіз, портфельний аналіз, методи колективної розробки та прийняття рішень (діагностичні інтерв'ю, „мозковий штурм" та ін.), програмно-цільові методи та ін.

Сучасний досвід управління науково-технічними дослідженнями свідчить про необхідність постійного вдосконалення різних процесів пов'язаних із організацією, плануванням, координацією, контролем та іншими функціями управління. Вдосконалення науково-технічної сфери обумовлюється необхідністю нарощувати конкурентний потенціал одним з головних чинників якого й є рівень науково-технічного потенціалу, тобто можливостей підприємства здійснювати прогрес науки й техніки завдяки чому виробляти інноваційний продукт затребуваний ринком.

Серед методів стратегічного менеджменту сфокусованих на вдосконаленні бізнес-процесів, особливої уваги заслуговують новітні методи, які широко використовуються та отримали визнання теоретиків менеджменту, знайшли відображення у практиці управління комерційною діяльністю. Серед таких методів можна виділити бенчмаркинг – метод управління внутрішньо організаційними процесами на основі порівняння із різними процесами які є досконалими в інших організаціях, що вважаються лідерами.

Застосування бенчмаркингу саме при управління науково-технічною діяльність на підприємствах дозволить більш раціонально використовувати ресурсний потенціал, інформаційно-інтелектуальний потенціал та більш ефективно досягати намічених цілей. Методологія бенчмаркингу володіє широким інструментарієм який може бути використаний підприємствами для удосконалення науково-технічних робіт, при цьому можливе як комплексне застосування методології так й окремий її елементів.

Отже, з урахуванням вищевикладеного, з метою підвищення ефективності здійснення науково-технічної діяльності вітчизняними підприємствами необхідно:

- розробити та запровадити на підприємстві систему стратегічного управління науково-технічним дослідженнями;
- провести організаційні зміни які забезпечать ефективність впровадження системи стратегічного управління;
- проаналізувати адекватність застосування тих чи інших методів стратегічного менеджменту внутрішньому потенціалу та змінам зовнішнього середовища, і обрати найбільш придатний.

Література

1. Загорський В.С. Вовчак О.Д. Інноваційна стратегія підприємства та напрями її реалізації на сучасному етапі. //Регіональні перспективи, №2-3, 2000р.
2. Захарін С.В. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств //Фінанси України. – 2003.- №1
3. Велисов А.В. Стратегическое управление корпоративными инновациями. – СПб.:ИСЭПРАН, 1999.-167с.
4. Сопильняк И.С. Инновационная политика предприятия в условиях рынка. //Экономика: проблемы теории и практики. Сб. научных трудов.- 143 вып. – Днепропетровск. ДНУ, 2002. – с.92